

[Skolöverstyrelsen]

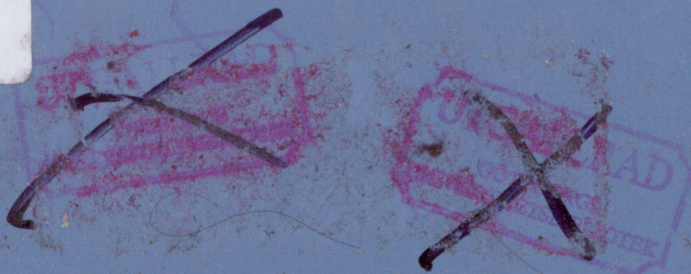
Lgy⁷⁰

Läroplan för gymnasieskolan

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

100164 2035

Kurs för utbildning till barnskötare
inom förskol- och fritidsverksamhet för barn, 0–12 år
(specialkurs)

Supplement 23

SKOLÖVERSTYRELSEN 1975

Läroplan
431a

Pedagogiska biblioteket

Läroplan
431a

P

~~SECRET~~

Läroplan för gymnasieskolan

SKOLOVERSTYRELSEN

LiberLäromedel Stockholm

Supplement

BIBLIOTEKET
LÄRARHÖGSKOLAN
I MÖNDAL

ex. 1

Kurs för utbildning till barnskötare
inom förskol- och fritidsverksamhet för barn, 0–12 år
(specialkurs)

rEab

Separata exemplar kan beställas genom Lärarcentrums ordercentral, Fack, 171 19 Solna. I förlagets distribution ingår supplementet även i de abonnemang som omfattar tryckta läroplanssupplement för både primärkommunala och landstingskommunala specialkurser och högre specialkurser. Abonnemang kan tecknas hos Liber distribution, Prenumerationsorder, 162 89 Vällingby.

Förord

Läroplan för gymnasieskolan, som trädde i kraft den 1 juli 1971, består av en allmän del (del I) och en **supplementdel** (del II). Dessutom publiceras för vissa tvååriga linjer samt för de treåriga och fyraåriga linjerna särskilda **planeringssupplement** (del III).

Den allmänna delen (del I) innehåller av Kungl Maj:t fastställda Mål och riktlinjer, tim- och kursplaner samt av SÖ utfärdade allmänna anvisningar.

Supplementdelen (del II) innehåller kompletterande anvisningar och kommentarer för undervisningen i ämnen och kurser i anslutning till de fastställda kursplanerna.

De för vissa linjer utgivna planeringssupplementen (del III) innehåller förslag till studieplaner i olika ämnen. Dessa förslag är avsedda som hjälp vid undervisningens planering och genomförande.

Av praktiska skäl är supplementdelarna (del II och del III) uppdelade på häften, varierande i fråga om både omfång och karaktär. SÖ avser att efter hand revidera och komplettera supplementdelarna med hänsyn till erfarenheterna vid läroplanens tillämpning. SÖ är därför angelägen om att sådana erfarenheter på lämpligt sätt efter hand meddelas SÖ.

Stockholm den 9 december 1975

Skolöverstyrelsen

SKOLÖVERSTYRELSEN

LÄROPLAN FÖR GYMNASIESKOLAN, Lgy
Supplement Sp Nr S 5 75:9
Fastställt
1975-12-09 Dnr S 75:3301

KURS FÖR UTBILDNING TILL BARNSKÖTARE
inom förskol- och fritidsverksamhet
för barn, 0 - 12 år (specialkurs)
Nordisk yrkesklassificering nr 047.10
Studievägskod 63400 1032
(Ersätter tidigare gällande läroplan UY 2 65:5)

Kurslängd: 1 läsår

I läroplanen för gymnasieskolan anges mål och riktlinjer
för skolans arbete (fastställda av Kungl Maj:t). Vidare
meddelas där allmänna anvisningar för skolans verksamhet
(fastställda av SÖ).

Timplan och kursplaner samt anvisningar och kommentarer i anslutning till kursplanerna för kurs för utbildning till barnskötare inom förskol- och fritidsverksamhet för barn, 0 - 12 år

Utbildningens mål

Utbildningen har till uppgift att utveckla elevens förutsättningar att i lagarbete aktivt medverka till att såväl förverkliga målet för förskolan som att medverka till att barns fritid får ett utvecklande och meningsfullt innehåll. Utbildningen syftar därför till att eleven med utgångspunkt i insikt om utvecklingspsykologiska, pedagogiska och sociologiska sammanhang och med ett socialpsykologiskt synsätt

- utvecklar förmåga att åstadkomma god kontakt med barn, inlevelse i barns upplevelsevärld och uppväxtsituation i dess helhet

- utvecklar förståelse för sin funktion som samspelspartner med barn, ungdomar och vuxna

- på sikt kan fungera i dialog med barn och vuxna

- förstår behovet av att kunna strukturera arbetet inom förskolan samt i fritidsverksamhet för barn

- förstår behovet av att kunna samverka med hem, skola, föräningssliv och andra institutioner och samhällsorgan samt förstår betydelsen av samordning av insatser i förhållande till barns och föräldrars skilda behov.

Särskilda behörighetskrav

Se bilaga 1

Utbildningens inriktning

Utbildningen skall belysa förskolans och fritidsverksamhetens funktion i samhället och behov av en mot samhället öppen barnmiljö där även barn och ungdomar med behov av särskild omsorg, stöd och stimulans ingår. Utbildningen skall ha en sådan inriktning, att eleven utvecklar god beredskap och förmåga att möta ändrade förutsättningar och nya krav samt själv aktivt bidrar till utvecklingen, så att förskolan, skolan och fritidsverksamheten kan bli en positivt skapande kraft i samhället.

Med kännedom om barnets utvecklingsbetingelser skall eleven i utbildningen få insikt om hur olika faktorer i barns och

ungdomars närmiljö och i den större samhällseliga miljön samverkar och bildar den uppväxtmiljö, som kommer att präglade deras utveckling.

Allmänna synpunkter

Betydelsen av förskolans, skolans och fritidsverksamhetens fortlöpande samverkan med föräldrar och samhällets olika organ och verksamheter, som kan utgöra stöd för individ och familj, skall framhållas. Genom elevens egna upplevelser av samverkan på olika plan och direkta möte med den sociala verkligheten skall läggas en grund för reell samverkan i den kommande yrkesverksamheten.

Förutsättningar för att eleven skall inse sin egen roll och betydelse i den kommande yrkesutövningen är: förmåga till inlevelse i familjens situation, i förskolans, skolans, fritidshemmets och andra fritidsmiljöers uppgift som samhällsinstitutioner och i dessas inre verksamhet samt förståelse för olika problem, som gäller arbetslaget. Eleven skall i sin utbildning få utgångspunkter och stöd för en tilltro inte bara till sin egen förmåga utan också till gruppens möjligheter att lösa problem.

Eleven skall genom utbildningen få en helhetssyn på barnets och den unga människans personlighetsutveckling och förståelse för hur utvecklingsfunktionerna är beroende av och påverkar varandra. Särskild vikt skall läggas vid det teoretiska utvecklingspsykologiska material, som är utgångspunkt för den pedagogiska planeringen i förskola och fritidsverksamhet. Därmed skapas förståelse för målen för och inriktningen av det pedagogiska arbetet och för uppfattningen om hur dessa kan relateras till det praktiska arbetet bland barn och ungdomar.

Utbildningen bör utgå från eleven som individ och från hans/hennes situation i förhållande till andra människor och i förhållande till samhället. Den som i sin yrkesutövning skall handleda barn och ungdomar på ett utvecklingsfrämjande sätt, skall ha fått tillfälle att bearbeta sin upplevelse av sig själv, en bearbetning som innebär formulering av såväl positiva som negativa upplevelser. Det är därför av vikt, att eleven under hela utbildningstiden får stoff och stöd för sin egen personlighetsutveckling. Detta innebär att utbildningen i sin helhet med innehåll och tillämpade arbetsformer ger eleven möjlighet att bearbeta egna attityder och värderingar samt ger en tilltro till egna utvecklingsmöjligheter.

Elevens erfarenheter, kunskaper och tidigare upplevelser skall genomgående beaktas och vara utgångspunkt för studiernas uppläggning. Ansvar för utbildningens genomförande på det för eleven mest gynnsamma sättet skall ligga på lärare och elev gemensamt. En förutsättning härför är att utbildningen genomgående präglas av lagarbete. Eleven ansvarar för den egna inläringen, lärarna ansvarar för att denna inläring underlättas och aktivt främjas.

Innehållet i utbildningen skall utformas till en sammanhållen och funktionellt uppbyggd studiegång. De i utbildningen verksamma lärarna skall därför samarbeta med varandra i fortlöpande samverkan med eleverna.

Utbildningens inriktning på att ge eleven förutsättningar för en funktion i såväl förskol-, skol- som fritidsverksamhet för barn med de mål och den inriktning som angetts för dessa skall också innebära, att eleven får kännedom om pedagogiskt utvecklingsarbete och stimuleras till att ta del av aktuellt forskningsarbete som rör dessa åldersnivåer. Under utbildningens gång bör eleven ges möjlighet att bearbeta och vidareutveckla erfarenheter av olika slag. Utbildningen bör hos eleven väcka insikt om betydelsen av fortbildning. Utbildningen bör också genomgående ta fasta på olika värderings- och attityders innehåll och betydelse i samspelsprocesser såväl mellan vuxna som mellan barn och vuxna.

Arbetssätt och arbetsformer

Redan på ett tidigt stadium i utbildningen skall eleverna diskutera sina egna mål för studierna och därvid anknyta till såväl mål och inriktning för utbildningen i dess helhet, som till de mål som är angivna för de olika ämnena. Sådana diskussioner bör successivt återkomma under utbildningens gång.

Utbildningens inledande delar förutsätts ge eleven förtrogenhet med studie- och arbetssätt, enskilt och tillsammans med andra, som kan främja den egna utvecklingen och förmågan till lagarbete, men även förmågan till självständigt handlande.

Utifrån egna erfarenheter bör eleven själv ansvara för utbildningsinnehåll och uppläggning av studierna. Lärare och elever bestämmer gemensamt utifrån förutsättningar som är givna i tim- och kursplaner hur lärostoffet skall behandlas. För att kunna tillgodose behovet av individualisering, fördjupning och integration är flexibilitet i uppläggningsen nödvändig.

Oavsett vilka planer eleven har ifråga om val av arbetsområde efter utbildning är det väsentligt att utbildningen ges en logisk uppbyggnad ifråga om barns utveckling och de handlingsmönster som hör samman härmed. Utbildningens första del bör därför i första hand ta sikte på utvecklingen hos förskolbarn och genom fältstudier och praktik anknyta till verksamhet bland barn i dessa åldrar. Utbildningens senare del bör ta sikte på fritidsverksamhet för barn i såväl förskol- som skolåldern och på motsvarande sätt genom fältstudier och praktik anknyta till sådana olika verksamhetsområden. Vidare bör området barn och ungdomar med särskilda behov bli föremål för fördjupning och uppföljning under utbildningens senare del.

Lagarbete

Tillämpning av lagarbete skall gälla utbildningens alla delar och innebära att eleven med upplevelser av lärares kontinuerliga lagarbete själv fungerar i arbetslag och upplever utvecklingen av sitt eget och andras lagarbete. Erfarenheter av detta arbetssätt bör fortlöpande bearbetas och även ges teoretisk förankring. Detta kan ske i olika sammanhang även om främst pedagogiskt drama och övriga kommunikationsämnen samt barn- och ungdomskunskap ger särskilda tillfällen till diskussion och bearbetning av gruppdynamiska frågor.

Integration och arbetsområden

En förutsättning för att utbildningen skall leda fram till de föreskrivna målen är att de olika ämnena i utbildningen betraktas som resurser och utnyttjas på ett sådant sätt att utbildningen totalt ses som en helhet. Detta kan åstadkommas bl a genom att utbildningen planeras i arbetsområden. Elevernas egna behov skall vara vägledande för arbetsområdenas utformning och innehåll. Lärare och elever bestämmer gemensamt utifrån aktuella förutsättningar vilka områden som är särskilt angelägna att behandla.

Arbetsområdena kan anknytas inte endast till förskolans vardag utan även till barnet i samhället, barns utvecklingsmöjligheter och utvecklingsbetingelser, relationer - värderingar - attityder. Sålunda bör frågor som t ex gäller barn och ungdomar med särskilda behov och invandrarbarnens situation fortlöpande beaktas.

Behandlingen av områden kan efter en preliminär planering börja med observationer och insamlande av verklighetsstoff vid fältstudier, intervjuer och under praktik, och därefter genom litteraturstudier, diskussioner och sammanfattningar ges teoretisk belysning och förankring. En förberedande teoretisk behandling av områden kan i vissa fall vara motiverad. Arbetsområdet kan vara såväl ämnesbundet som ämnesintegrerat. Det är betydelsefullt att elevernas verksamheter med arbetsområdena leder till ökad självständighet i behandling av problem. Ett väsentligt mål för hela utbildningen är att eleven får tillfälle att ställa problem under debatt och att diskussionerna innefattar värderingsaspekter.

Fältstudier (observationer, studiebesök m m)

En vägledande utbildningsprincip bör vara att genomgående anknyta undervisningen till konkreta erfarenheter. Den egna upplevelsen är ofta den bästa utgångspunkten för en teoretisk diskussion och ger motivation att söka information, formulera problem, analysera dem och söka lösningar.

I fältstudier skall eleven ges tillfälle att - genom observationer, studiebesök och intervjuer - få konkreta underlag för bearbetning av frågor inom ramen för utbildningens olika ämnen. Omfattningen och fördelningen av fältstudierna görs av lärare och elever gemensamt. Till fältstudier torde anslås c 20 % av det totala timtalet för eleverna inom kommunikationsämnen, omvärldsorienterande ämnen och barn- och ungdomskunskap.

Fältstudierna bör direkt anknytas till de områden där eleverna efter utbildningen kommer att vara verksamma och om så är möjligt även innefatta låg- och mellanstadiets verksamhet och verksamhet bland barn och ungdomar med särskilda behov. De speciella frågor som rör invandrarbarnen och deras familjer bör också knytas till fältstudier.

För att konkretisera övriga samhällsfrågor bör eleven bedriva fältstudier av olika samhällsmiljöer, arbetsplatser och samhällsinstitutioner. Inom omvärldsorienterande ämnen kan fältstudierna även inkludera miljöer som kan innebära speciella problem för barn, ungdom och vuxna samt sådana verksamheter i samhället som utgör exempel på förebyggande, habiliterande och rehabiliterande åtgärder. Inom ämnet naturorientering är fältstudier i form av exkursioner motiverade.

Det kan vara lämpligt att redan på ett tidigt stadium i utbildningen avsätta tid för fältstudier inom de verksamheter där eleven kommer att fullgöra sin praktik. Eleven får därigenom tillfälle att t ex genom observationer skapa sig en föreställning om verksamhetens inriktning och utformning i just de verksamhetsformer där han/hon skall praktisera.

Det är angeläget att eleven under fältstudierna instrueras och informeras av kompetent personal på respektive arbetsplatser samt att skolans egna lärare deltar i en omfattning som möjliggör en meningsfull uppföljning och analys på lektionstid. Vid bearbetning av elevens erfarenheter är det lämpligt att inom ramen för tillgängliga resurser anordna diskussioner, där även personer som är verksamma inom de studerade områdena deltar.

TIMPLAN

Ämne	Antal veckotimmar
<u>Kommunikationsämnen</u>	
1 Svenska ¹⁾	2
2 Bild och form ^{1) 2)}	2
3 Musik ^{1) 2)}	2
4 Rörelse ^{1) 2)}	2
5 Pedagogiskt drama ^{1) 2)}	2
6 Matematik ^{1) 2)}	1
<u>Omvärldsorienterande ämnen</u>	
7 Samhällsorientering ¹⁾	2,5
8 Arbetslivsorientering ²⁾	0,5
9 Naturorientering ^{1) 2)}	3
10 Barn- och ungdomskunskap ¹⁾	12
11 Praktik inom förskolverksamhet och fritidsverksamhet	7
12 Timme till förfogande	1
Summa	37

1) Om delning av klass, se anvisningar till timplan

2) Betyg ges ej i ämnet

Anvisningar till timplan

Delning av klass

Delning av klass medges i följande ämnen om elevantalet är lägst 17 och högst 22

Svenska	i 2 grupper under	1 vt
Bild och form	i 2 "-	1 vt
Musik	i 2 "-	1 vt
Rörelse	i 2 "-	1 vt
Samhällsorientering	i 2 "-	1 vt
Naturorientering	i 2 "-	1 vt
Pedagogiskt drama	i 2 "-	2 vt
Barn- och ungdomskun- skap	i 2 "-	6 vt

Om elevantalet i klassen är lägst 23 medges följande delning

Svenska	i 2 grupper under	1 vt
Bild och form	i 2 "-	1 vt
Musik	i 2 "-	1 vt
Rörelse	i 2 "-	1 vt
Matematik	i 2 "-	1 vt
Samhällsorientering	i 2 "-	1 vt
Naturorientering	i 2 "-	1 vt
Pedagogiskt drama	i 2 "-	2 vt
Barn- och ungdomskun- skap	i 2 "-	6 vt

Ovan angivna gruppindelning kan utbytas mot att flera samverkande lärare undervisar i hel klass i de i timplanen angivna ämnena. Detta gäller dock endast under förutsättning att den totala kostnaden för gruppindelning inte överskrids.

1 Svenska

1.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i svenska

utveckla sin studieteknik

lära sig förstå språkets funktioner inom individen, mellan individer och grupper

skaffa sig kunskaper om den språkliga kommunikationens utveckling för att därigenom få förståelse för barns speciella möjligheter och begränsningar i språkligt hänseende

skaffa sig orientering om språkliga blockeringars grund, innebörd och konsekvenser

skaffa sig insikt om sin egen betydelse och funktion i samband med barns språkliga utveckling

skaffa sig orientering om barnlitteratur och vuxenlitteratur om barn

öka sin färdighet att uttrycka sig enkelt och tydligt i tal och skrift

skaffa sig insikt om lågstadiets och mellanstadiets undervisning i svenska

1.2 Huvudmoment

Studieteknik

Samtals- och diskussionsövningar

Språklig kommunikation

Språk- och talutveckling

Litteratur

Ämnet svenska på låg- och mellanstadiet

1.3 Förslag till disposition av studieplan

Studieteknik

Hur intresse skapas och vidmakthålls

Arbetsformer: lagarbete och enskilda studier

Studietekniska råd

Övning att lyssna aktivt och i lämpligt sammanhang göra anteckningar

Informationsläsning

Upplevelseläsning

Bibliotekskunskap

Samtals- och diskussionsövningar

Övning att ge uttryck åt upplevelser och iakttagelser
Intervjuer
Referat
Fritt berättande

Språklig kommunikation

Språket och samhällsmiljön
Språket som maktfaktor
Språklig kommunikation mellan vuxna
Språklig kommunikation mellan vuxna och barn/ungdomar
Språklig kommunikation mellan barn/ungdomar
Språklig identifikation

Språk- och talutveckling

Samspelet språk - känsla
Samspelet språk - social samvaro
Samspelet språk - tanke
Den språkliga kompetensens utveckling
Talets utveckling under olika utvecklingsfaser
Språket/talet - omvärldsorientering - begreppsbildning
Tvåspråkighet

Litteratur

Barn- och ungdomslitteratur
Barn- och ungdomsskildringar i vuxenlitteraturen

Ämnet svenska på låg- och mellanstadiet

Mål, metod och material

1.4 Anvisningar och kommentarer

Undervisningen i svenska skall ha nära anknytning till övriga kommunikationsämnen och integreras med omvärldsorienterande ämnen och barn- och ungdomskunskap.
Huvudmomentet språk- och talutveckling bör ställas i direkt relation till innehållet i ämnet barn- och ungdomskunskap.

Undervisningen syftar i främsta hand till att utveckla elevens förmåga till kommunikation i tal och skrift samt att ge sådan kännedom om barns relation till språk och litteratur, att eleven får en stabil grund för sin kommande yrkesutövning.

Studietekniska råd bör ges rörande t ex användning av litteratur- och innehållsförteckning, register, sammanfattningar, bildmaterial, skumläsning och lokaliseringsläsning.

Övningar i muntlig framställning bör läggas upp så att eleven tränar sig i att tala och uppträda ledigt i skilda sammanhang. De bör ha till syfte att träna elevens förmåga att vidarebefordra upplevelser till sin omgivning, t ex samtal om och diskussioner kring barns upplevelser och beteende vid sagoberättande.

Eleven bör öva sig i att referera aktuella tidningsdebatter som rör barn/föräldrar/samhälle, och att berätta fritt med anknytning till sagor, biografier eller egna barndomsupplevelser. Det är väsentligt att kontinuerligt framhålla den betydelse som den vuxnes upplevelse/inlevelse kan ha då han/hon förmedlar begrepp och upplevelser till barn och ungdom.

Den sociala och emotionella miljöns betydelse för den språkliga utvecklingen belyses. Eleven bör förstå att det är viktigt att i förskol- och fritidsverksamheten kunna anpassa sig till varierande utgångspunkter i språkligt hänseende. Eleven bör bli medveten om den fördel en verbal begåvning innebär i allt samspel inom en grupp och lära sig uppmärksamma språket som maktfaktor i mänskliga relationer. Eleven bör vidare bli medveten om sin egen roll som språkutvecklare och begreppsbyggare i arbetet med barn och ungdom. Det bör understrykas att det är nödvändigt att förstå barnets speciella möjligheter och begränsningar i språkligt avseende. Man bör diskutera hur barnet genom att avlyssna språklig kommunikation mellan vuxna utvidgar sin verbala förmåga.

Samhällets kulturella utbud för barn och ungdom uppmärksammas. Det är även av vikt att eleven blir förtrogen med aktuell vetenskaplig debatt i frågor som rör hur barn och ungdom påverkas av filmer och TV-program med våldsinslag.

Eleven bör skaffa sig en inblick i barn- och ungdomsbokens historia, samt läsa och diskutera ett urval barn- och ungdomsböcker även massmarknadsutbudet observeras. Aktuell barn- och ungdomsdebatt uppmärksammas. Några barn- och ungdomsskildringar ur vuxenlitteraturen läses och diskuteras.

I samband med fältstudier bör eleven bli få övning i att intervjua föräldrar, personal och barn inom förskol- och fritidsverksamhet.

2 Bild och form

2.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i bild och form

utveckla förståelsen för bildspråkets huvudkomponenter, gestaltning och tolkning

skaffa sig kännedom om olika slag av meddelanden, som bilden förmedlar samt de faktorer som påverkar människans bild- och formuppfattning

genom eget skapande öka sin förmåga på bild- och miljöområdet

skaffa sig kunskap om barns och ungdomars sätt att använda bild- och formspråket.

2.2 Huvudmoment

Kommunikationsprocesser

Bilden som språk

Bildtolkning

Bild- och formframställning

Bilden i miljön

Miljön som bild

Barns och ungdomars bild- och formskapande

2.3 Förslag till disposition av studieplan

Kommunikationsprocesser

Avsändare, mottagare, medium och kanal

Massproducerade bilder

Unika bilder

Bilden som språk

Innehåll och form

Bildmeddelandets huvudbeteckningar och bibeteckningar

Bilder, symboler och naturliga tecken

Formlära, syntax och gestalt

Bildtolkning

Bildklassificering

Bildanalys

Bildpolarisering

Bild- och formframställning

Material och tekniker

Foto, film och TV

Bilden i miljön

Bildens funktion i tidningar, i gatuvimlet, vid idrottsanläggningar o s v

Miljön som bild

Tecken och funktion

Barns och ungdomars bild- och formskapande

Utveckling

2.4 Anvisningar och kommentarer

Bild och form erbjuder tillsammans med pedagogiskt drama, musik och rörelse skilda former för skapande verksamhet och bör i möjligaste mån integreras med dessa ämnen. Genom fältstudier och med nära anknytning till ämnet barn- och ungdomskunskap skall eleven skaffa sig kunskap om barns och ungdomars sätt att använda bildspråket. Samtliga huvudmoment kan förenas i så väl teoretiska som praktiska kreativa övningar.

Eleven skall upptäcka bildens roll som kanal för information och påverkan. Det bör poängteras att individen tillgodogör sig en bilds innehåll och värderar den kvalitets- och skönhetsmässigt utifrån sina egna subjektiva värderingar.

Förmågan att tillgodogöra sig en bilds innehåll främjas av att man metodiskt kan analysera dess utförande beträffande färg, form och komposition samt med avseende på dess budskap. Detta moment ger utrymme för så väl självständiga elevarbeten som gruppuppgifter. Eleven skall undersöka de olika slag av meddelanden en bild kan förmedla.

Eleven skall träna sig att klassificera, avläsa och analysera bilder. Metoder för bildanalys och bildpolarisering.

Huvudmomentet bild- och formframställning inriktas mot ett eget experimenterande i teckning, målning, modellering samt arbete med trä, metall, textila och andra materiel.

Bilden i miljön behandlas. Genom studium av samhället omkring oss och speciellt elevens kommande arbetsmiljö belyses värdet av riktig färgsättning och bildutsmyckning.

I huvudmomentet miljön som bild undersöker eleven hur kläder, hus, stadsdelar osv - utöver sin funktion - även kan avläsas som bildmeddelanden.

Huvudmomentet barns och ungdomars bild- och formskapande skall med anknytning till ämnet barn- och ungdomskunskap ge kännedom om barns och ungdomars möjligheter att i bildarbetet förbättra och utveckla begreppsbildning, iakttagelseförmåga och bildskapande.

3 Musik

3.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i musik

utveckla den egna uttrycksförmågan i musik och inse musikens betydelse som kommunikationsmedel

delta i experimentell verksamhet med ljud

skaffa sig förståelse för ljudaktiviteternas och musikens betydelse för barnets jagutveckling, begreppsbildning och kommunikation

orientera sig om samhällets insatser inom musikområdet

3.2 Huvudmoment

Musik som uttrycks- och kommunikationsmedel

Sång och spel

Musikorientering

3.3 Förslag till disposition av studieplan

Musik som uttrycks- och kommunikationsmedel

Experimentell verksamhet med ljud

Eget skapande med flera samverkande uttrycksmedel: ljud, ord, bild, rörelse

Improvisationsövningar

Lyssnande till musik av olika struktur och karaktär

Sång och spel

Sång och spel i samverkan och som skilda aktiviteter

Visor och sånglekar

Några vanliga musikinstrument

Röstvård

Sång- och musikrepertoar i förskolan och i fritidsverksamhet för skolbarn

Musikorientering

Musikens utveckling och funktion i samhället

Barns och ungdomars musikmiljö

3.4 Anvisningar och kommentarer

Musikundervisningen bör integreras med övriga kommunikationsämnen samt barn- och ungdomskunskap.

Med utgångspunkt i egna upplevelser och med anknytning till studierna i barn- och ungdomskunskap kan förståelse skapas för musikaktiviteterna i förskolan och fritidshemmet. Eleven skall även ges tillfälle att utveckla sin egen musikaliska förmåga med tonvikt lagd på frigörande av eventuella hämningar inför musik.

Olika instrument lämpliga för skapande musikaktiviteter genomgås. Genom ett eget improviserat musicerande får eleven upptäcka instrumentens möjligheter i rytmiskt, melodiskt och klangligt avseende. Olika sätt att skapa och utnyttja vokala och instrumentala klanger övas. Laborativt arbete med bandspelare.

Eleven skall utveckla sin förmåga att uttrycka sig i musik. Detta kan ske genom att eleverna själva skapar text och melodi i rim och ramsor samt bistämmor på instrument. Improvisation på instrument kan förekomma t ex som för- och mellanspel. Former för skapande verksamhet är fria rörelser till musik, musikdramatisk gestaltning samt musikalisk teater. Diskussion kring och bearbetning av egna upplevelser av musik, rytm och rörelse bör förekomma.

De rytmiska gehörsövningarna anknyts med fördel till språkrytmen och eleven övar sin förmåga att uppleva och nedteckna rytmen i egenhändiga ramsor enskilt eller i grupp.

I samband med sångövning ges råd beträffande röstvård, varjämte eleven bör öva sin egen tonbildning.

Det är angeläget att eleven skaffar sig praktisk kännedom om lämplig sångrepertoar för olika åldersgrupper. Sånger, sånglekar, kanon och folkvisor från olika länder och tider kan i viss utsträckning sjungas på originalspråket. Sångrepertoaren bör vara rytmiskt och melodiskt omväxlande. I viss utsträckning kan flerstämmig sång förekomma. Flerstämmighet kan även uppnås genom sång och spel i samverkan. Spelarrangemangen bör vara enkla. Stimulerande sångackompanjemang och enkelt instrumentalspel kan erhållas genom spel på t ex rytminstrument och stavspel. Musikutvecklingen under förskolåren och de första skolåren samt barns kommunikations- och begreppsträning genom musik belyses.

Musikorienteringen bör ha aktualitetsprägel och utgå från musiklivet, så som det speglar sig i t ex radio, konsertliv och grammofonmarknad.

4 Rörelse

4.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i rörelse

skaffa sig kunskap om och förståelse för betydelsen av regelbunden fysisk aktivitet för hälsa och välbefinnande

främja förmågan till rörelseuttryck och inse dess betydelse som kommunikationsmedel

skaffa sig förståelse för rörelseaktiviteters betydelse för barn i förskol- och skolåldern

inhämta teoretisk och praktisk kunskap om arbetsfysiologiska frågor och grundläggande rörelseprinciper

4.2 Huvudmoment

Avspänningsövningar

Individuellt rörelseskapande - lagarbete

Rörelseaktiviteter utomhus

Ergonomiska moment

4.3 Förslag till disposition av studieplan

Avspänningsövningar

Avspänningen som hjälpmedel för ökad kroppsmedvetenhet

Avspänningens betydelse för möjligheterna att utföra och uppleva rörelse

Individuellt rörelseskapande - lagarbete

Upplevelse av kraft, rum, form och tid i rörelse

kraft - motorik, kroppens tyngd, föremåls tyngd, balans m m
rum - uppdelning av, placering i avstånd, riktning, nivåer
plan m m

form - rörelsens form, kroppens form, vägarnas form, föremåls form, gruppens form m m

tid - begränsad och obegränsad tid, takt, tempo m m

Rörelseaktiviteter utomhus

Aktiviteter i skog och mark, olika årstider

Aktiviteter på och med snö och is, med - utan redskap

Islivräddning

Aktiviteter i vatten

Livräddning och andningshjälp

Friidrott

Lagspel

Terränglek och orientering

Ergonomiska moment

Arbetsställningar
Lyft- och bärteknik

4.4 Anvisningar och kommentarer

Undervisningen i rörelse skall integreras med övriga kommunikationsämnen, främst med musik och pedagogiskt drama. Undervisningen bör ha anknytning till ämnet barn- och ungdomskunskap för att grundlägga förståelse för rörelseaktiviteternas betydelse i det pedagogiska arbetet bland barn i förskol- och skolåldern. Genomgående behandlas jagutveckling, begreppsbildning och kommunikation i anslutning till olika övningar.

Genom avspänningsövningar bör eleven dels få en ökad kroppsmedvetenhet dels ökad förståelse för avspänningens betydelse för möjligheterna att utföra och uppleva rörelse.

Genom olika experimenterande övningar kan eleven lära känna sin kropps många varierande rörelsemöjligheter. Övningarna skall utveckla känslan för rytm och puls, samt förmågan att uttrycka olika känslöstämningar i ljud och rörelse.

I kombination av musik och rörelse främjas såväl musikalisk som motorisk frigörelse. I olika dansformer kan eleven få stimulans till improvisation. Musikaliska grundelement som tempo, takt, rytm, tonstyrka, tonhöjd, klang och form, kan med fördel omsättas i rörelse. Rörelseundervisningen bör därför noga samordnas med de närliggande avsnitten i ämnet musik. Erfarenheter från detta ämne kan ofta utgöra utgångspunkt för exempelvis improvisationer med rörelse.

I rörelseaktiviteter utomhus skall den egna upplevelsen av naturen befästa ett intresse och en förståelse för vår livsmiljö och för vikten av att den utnyttjas på rätt sätt. Utomhusaktiviteterna skall också ge en upplevelse av de möjligheter som bjuds för en tillfredsställande fysisk aktivitet. Arbetssättet skall präglas av experimenterande verksamhet.

Grundläggande rörelseprinciper och arbetsfysiologi, arbetsställningar och arbetsrörelser, lyft- och bärteknik diskuteras och tillämpas praktiskt. Särskilt bör det kommande yrkets vanligaste arbetsställningar och arbetsrörelser uppmärksammas.

5 Pedagogiskt drama

5.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i pedagogiskt drama

ges möjlighet att uppleva de dramatiska uttrycksmedlen och utveckla dessa medels kommunikativa, begreppsbyggande och jagutvecklande funktioner inom individer och mellan individer

utveckla förståelse för hur barn och ungdomar tar i anspråk dramatiska uttrycksmedel i kommunikativa, begreppsbyggande och jagutvecklande processer

på sikt kunna utnyttja de dramatiska uttrycksmedlen i det dialogpedagogiska arbetet i förskol- och fritidsverksamhet

5.2 Huvudmoment

Inlevelse- och uttrycksövningar
Improvisationer
Rollspel
Dramaformer

5.3 Förslag till disposition av studieplan

Inlevelse- och uttrycksövningar

Kontakt- och tillitsövningar
Avspännings- och koncentrationsövningar
Sinnesövningar - uppmärksamhetsövningar
Inre bildskapande - associationer - reaktioner

Improvisationer

Enkel handlingsimprovisation
Improvisation med känsla
Pantomimisk improvisation
Improvisation med ord
Ljud-, rytm- och rörelseimprovisation

Rollspel

Gruppdynamiska processer
Gruppdynamiska spel - fria improvisationer

Dramaformer

Drama i förskolan/fritidsverksamheten/skolan
Terapiformer
Barn- och ungdomsteater

5.4 Anvisningar och kommentarer

Pedagogiskt drama bör integreras med ämnena rörelse, musik och svenska, samt med barn- och ungdomskunskap.

I undervisningen diskuteras fortlöpande ämnets betydelse i utbildningssituationen.

För att åstadkomma en meningsfull undervisning är det av vikt att atmosfären i elevgruppen blir fri och öppen. Det kan därför vara lämpligt att börja med avspänningsövningar, samt kontakt- och tillitsövningar.

Pedagogiskt drama ger tillfälle för eleven att utforska och pröva sina egna uttrycksmöjligheter och resurser.

För att utveckla elevens sinnesmedvetenhet bör övningar i inre bildskapande förekomma. Både med och utan hjälp av yttre stimuli frammanas associationer och reaktioner. Eleverna jämför och diskuterar sina olika minnesbilder av föremål, situationer eller händelseförlopp.

Tyngdpunkten i undervisningen bör ligga på improvisationsmoment. Undervisningen inriktas på samspel i gruppen. I improvisationsform framställer eleven situationer och händelseförlopp genom enkel spontan uttrycksrörelse och improviserat tal. Genom övningar tränar eleven sin förmåga till inlevelse i andra människors sätt att känna, tänka och reagera. Improvisationsövningarna syftar även till att ge övning i koncentration, iakttagelse, fantasi, kontakt, samspel och kommunikation.

Utifrån elevens egna idéer och fantasi kan pantomimiska övningar och enkla situationsspel förekomma med handdockor, kasperdockor och marionetter.

Relationer i grupp diskuteras. Upplevelser av egna och andras roller i gruppen samt hur man kan påverka klimatet i en grupp belyses. Gruppdynamiska övningar och fria improvisationer för att belysa den egna personen i olika yrkessituationer bör ingå i undervisningen. Teman som eleverna finner särskilt intressanta, kan bearbetas i integrerade uttrycksformer - t ex ljud, bild, form, rörelse. Eleven bör uppmärksammas på olika åskådarrätttyder; att vara föremål för observation och att själv observera andra. Eleverna orienterar sig om olika dramaformer. Genomgående behandlas uppslag till dramatisk verksamhet i förskol- och fritidsverksamhet.

6 Matematik

6.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i matematik

grundlägga ett psykologiskt-matematiskt synsätt på begrepps-
bildning hos barn i förskol- och skolåldern

skaffa sig en orientering om matematiken inom grundskolans
låg- och mellanstadium

6.2 Huvudmoment

Mängdbegreppet

Variabler

Parbildning och komposition

Talskrivning i positionssystemet

Geometriska grundbegrepp

Matematiken inom grundskolans låg- och mellanstadium

6.3 Förslag till disposition av studieplan

Mängdbegreppet

Uppräkning av elementen

Klassifikation

Logik

Variabler

Utsagoformer

Lösningens mängd

Parbildning och komposition

Produktmängd

Relation

Funktion

Exempel på struktur

Talskrivning i positionssystemetGeometriska grundbegreppMatematiken inom grundskolans låg- och mellanstadium

Mål, metod och material

6.4 Anvisningar och kommentarer

Undervisningen i matematik bör integreras med övriga ämnen i utbildningen som behandlar grunderna för inläring hos barn, t ex allmän begrepps- bildning, språkutveckling, koncentrations- förmåga samt stimulering av fantasi och kreativitet. Undervisningen bör ha laborativ karaktär.

Undervisningen i matematik utgår från elevens erfarenheter och föreställningar. Problemen hämtas från elevens erfarenhetsvärld, från matematikens praktiska tillämpningar och från den matematiska teorin samt utformas så att eleven utvecklar sin förmåga att kombinera, ge uppslag och ta initiativ i den dialogpedagogiska verksamheten i förskolan.

Målet för den förberedande matematikundervisningen i förskolan är i första hand att öka barnens gemensamma erfarenheter av omvärlden genom att studera några grundläggande matematiska begrepp och metoder och att i samband därmed introducera ett gemensamt språkbruk.

Man bör poängtera i undervisningen att matematik i dess grundläggande form är till stor hjälp för barnets inläring och framför allt för den tankemässiga utvecklingen. Särskilt bör mängdbegreppet uppmärksammas då det är ett grundläggande begrepp inom matematiken. Här bör betonas att det är fråga om att uppfatta, studera och undersöka en helhet samt de olika elementens relationer till varandra. Aktiviteter som syftar till att uppfatta mängder (och system), att finna likheter och olikheter mellan föremål, att klassificera, beskriva och jämföra/mäta föremål ger ett starkt stöd för förskolbarnets tankemässiga utveckling.

Parbildning och komposition bör förekomma i praktiska konkreta situationer och illustreras av exempel anpassade för förskolebarnets situation, liksom tillämpningsövningar med talbegrepp.

Eleven bör öva sin förmåga att konkretisera geometriska begrepp som nära, innanför, utanför, mellan, ovanför, kurva, plan, rum, yta etc. Det bör påpekas att sådana erfarenheter kan ges åt barn genom systematiska lekar där barn får möta begrepp och termer i anslutning till dagliga situationer.

Eleven orienterar sig om låg- och mellanstadiets matematik och tillämpad metodik.

7 Samhällsorientering

7.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i samhällsorientering

stimuleras till att hålla sig orienterad om aktuella samhällsfrågor genom att följa samhällsdebatten i litteratur och massmedia

öka sin förmåga att diskutera och kritiskt värdera samhällsfrågor

skaffa sig beredskap för att sakligt och öppet kunna möta barns och ungdomars spontana intresse för livsfrågor

förvärva en grundläggande förståelse för den egna arbetsinsatsen i förskolan och fritidsverksamheten i relation till samhällsutvecklingen

7.2 Huvudmoment

Familjen i samhället
Livsåskådningsfrågor
Samhället - en öppen barnmiljö

7.3 Förslag till disposition av studieplan

Familjen i samhället

Sociala processer
Könsroller och åldersroller
Socialpolitiska frågor
Familjepolitiska frågor/familjerätt
Familjestrukturer/familjefunktioner
Ekonomi, boende och boendemiljö

Livsåskådningsfrågor

Religiösa traditioner, symboler och handlingar
Barnets/den unga människans egen värld och världsbild i förhållande till olika livsfrågor
Den vuxnes roll som förmedlare av attityder och värderingar
Den totala miljöns betydelse för barns och ungdomars uppfattning i olika livsfrågor

Samhället - en öppen barnmiljö

Hemmet - förskolan - fritidsverksamheten - skolan - bostadsområdet
Förskolan, fritidshem och annan fritidsverksamhet för barn och ungdom
Folkrörelserna och föreningslivet
Kulturell verksamhet
Barnen, ungdomarna och de vuxnas arbetsmiljö
Förskol- och fritidsverksamhetens organisation, kontakt och samverkan med olika samhällsinstitutioner

Förskolans och fritidsverksamhetens kontakt och samverkan
med föräldrar
Förskolan, fritidsverksamheten och invandrarfamiljen
Barn och ungdomar med särskilda behov
Uppsökande verksamhet

7.4 Anvisningar och kommentarer

Undervisningen i samhällsorientering skall bidra till att eleven i sin verksamhet bland barn och ungdomar skall kunna främja deras omvärldsorientering. Ämnet bör integreras med barn- och ungdomskunskap.

Orientering ges om familjen och andra relationssystem och samspelet mellan familjen och det omgivande samhället. Undervisningen bör stimulera till vidgade perspektiv, ökad tolerans och en aktivare, öppnare och mer verklighetsförankrad inställning till samlevnadssituationer. I samband härmed belyses familjen i andra kulturer.

Eleven skall orientera sig om socialvårdens övergripande mål, dess förutsättningar, metoder och resurser.

Eleven bör skaffa sig orientering om samhällets allmänt förebyggande socialpolitik, speciellt barnavårdande och familjepolitiska åtgärder, där förskolan och fritidsverksamheten ingår som ett led i samhällets familjepolitiska service. Kort orientering om familjerätten.

Eleven skall skaffa sig insikt om olika samlevnadsformer och vidga sin uppfattning om familjens och familjemedlemmarnas funktioner. I samband härmed belyses samarbetets betydelse i familjen.

Religiösa traditioner, symboler och handlingar, framför allt sådana som berör familjens beteende, livsstil och vanor, belyses. Barns tankar och frågor inför tillvaron och omvärlden, intresse för livsfrågor etc bör diskuteras och behandlas ur sociologisk och psykologisk synvinkel.

Vikten av att olika verksamheter för barn och ungdomar präglas av en öppen kommunikation diskuteras.

Den ökade fritiden ställer stora krav på utbud av meningsfull sysselsättning. Samhällets och olika folkrörelserns insatser härvid behandlas i korthet.

Samhällets utbud av kulturell verksamhet för barn och ungdom, t ex bibliotek, muséer och andra kulturinstitutioner, behandlas.

Eleven skall orientera sig om förskol- och fritidsverksamhetens inriktning, omfattning och organisation i stora drag. Fördelning och användning av personella och materiella resurser i förhållande till målet - barnskötarens ansvar och planering tas upp till diskussion.

Eleven bör skaffa sig kännedom om sociala och medicinska samhällsinstitutioner.

Olika samverkansformer mellan förskolan, fritidshemmet och föräldrarna belyses och diskuteras. Invandrabarnens ställning i språkligt, socialt och kulturellt hänseende belyses. Betydelsen av att man i förskolan och fritidshemmet bidrar till att vidga kunskaperna och förståelsen för människor från olika kulturmiljöer betonas. Förskolans och fritidshemmets betydelse för barn med särskilda behov diskuteras. Orientering ges om uppsökande verksamhet och dess syfte.

Eleven skall skaffa sig kännedom om aktuella utredningar och ta del av aktuell samhällsdebatt, framför allt i förskol- och fritidsverksamhetsfrågor samt närliggande områden.

8 Arbetslivsorientering

8.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i arbetslivsorientering orientera sig om förhållanden på arbetsmarknaden och i arbetslivet

skaffa sig kännedom om arbetsmarknadens organ samt fackliga och andra arbetsmarknadsorganisationer

orientera sig om arbetarskydd, företagsdemokrati, personalvård och andra samarbetsfrågor

8.2 Huvudmoment

Arbetsmarknadsfrågor
Arbetsmarknadsorgan
Anställningsfrågor/villkor
Företagsdemokrati/samarbete
Arbetsplatsens skyddsfrågor
Utbildningsfrågor

8.3 Förslag till disposition av studieplan

Arbetsmarknadsfrågor

Arbetsliv och arbetsmiljö
Eftersatta grupper på arbetsmarknaden
Könsrollsfrågan

Arbetsmarknadsorgan

Fackliga organisationer

Anställningsfrågor/villkor

Arbetstidslagstiftning
Sociala förmåner
Löneformer
Avtals- och förhandlingsfrågor

Företagsdemokrati/samarbete

Företagsdemokrati
Företagsnämnder

Arbetsplatsens skyddsfrågor

Människan och arbetsmiljön
Arbetshygien
Arbetarskydd

Utbildningsfrågor

Yrken och utbildning

8.4 Anvisningar och kommentarer

Avsikten med undervisningen är att eleven skaffar sig kunskap om olika förhållanden på arbetsmarknaden från skilda utgångspunkter för att underlätta anpassningen vid utträdet på arbetsmarknaden. Arbetsmiljön i såväl yrkesarbete som hemarbete bör behandlas.

Egna erfarenheter och upplevelser av könsrolls- och åldersrollsfördelning bearbetas. Jämställdhetsproblematiken belyses ur skilda aspekter.

Arbetarskyddslagens bestämmelser angående arbetstiden. Vissa anställningsförmåner utöver lön. Huvudlinjer för lönesättning och olika löneformer. Kollektivavtal.

Företagsdemokrati diskuteras och anknyts till aktuell debatt.

Eleven bör ha möjlighet att skaffa sig kännedom om människans fysiologiska och psykologiska förutsättningar och deras betydelse i arbetslivet. Grundläggande föreskrifter i arbetarskyddslagen, arbetarskyddskungörelsen och den lokala skyddsverksamheten.

Eleven skall skaffa sig insikt om hur samhällsutvecklingen framkallat behov av utbildad personal i förskol- och fritidsverksamheten samt personalens roll i samhället.

9 Naturorientering

9.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i naturorientering

utifrån egna erfarenheter, iakttagelser, undersökningar och experiment ges möjligheter att klassificera företeelser, upptäcka naturliga samspel, system och variabler samt arbeta med dem på sådant sätt att upplevelser, kunskaper och metoder kan överföras till arbetet bland barn i förskol- och skolåldern

grundlägga förståelsen för systemtänkandet som en förutsättning för en naturvetenskaplig helhetssyn

orientera sig om naturvetenskapliga företeelser och skeenden med speciell hänsyn till den roll de spelar för individen och samhället

skaffa sig en samlad bild av ämnesstoffet från biologiska, kemiska, fysikaliska och geografiska synpunkter

9.2 Huvudmoment

Energi och materia
 Ekologi
 Etologi
 Människan i hälsa och sjukdom

9.3 Förslag till disposition av studieplan

Energi och materia

Olika energikällor och energikedjor
 Något om materians uppbyggnad och tillstånd. Reaktioner.

Ekologi

Växelspelet mellan växter/djur/människor och den omgivande naturmiljön
 Vattnets och luftens rörelser
 Väderleksiakttagelser
 Luft, vatten och temperatur
 Växters, djurs och människors anpassning till årstiderna
 Människans beroende av naturen
 Människans ingrepp i naturen

Etologi

Några vanliga djur och deras beteende

Människan i hälsa och sjukdom

Organsystemens funktion i människokroppen
 Sambandet mellan levnadssätt och hälsa

9.4 Anvisningar och kommentarer

Undervisningen i naturorientering bör ske i samverkan med ämnet barn- och ungdomskunskap.

Genom undervisningen skall eleven skaffa sig nödvändiga naturvetenskapliga baskunskaper. I största utsträckning bör undervisningen konkretiseras genom fältarbete och laborationer.

En genomgående strävan i undervisningen bör vara att göra det möjligt för eleven att skaffa sig ett konkret underlag för aktiviteter bland barn i förskol- och skolåldern. Begrepps- bildningsaspekten bör genomgående beaktas.

Eleven bör skaffa sig grundläggande kunskap om materians uppbyggnad samt om kemiska reaktioner.

För att få den rätta förståelsen för liv och livsbetingelser är det nödvändigt att eleven blir medveten om de ekologiska sammanhangen. Klimatologiska förutsättningar för skilda naturtyper och i samband därmed även vattnets kretslopp, lufttrycksfördelningen och vindarna genomgås. Sambandet mellan levande organismer och den miljö de lever i bör studeras med utgångspunkt från såväl exkursioner i det omgivande landskapet som från studier av miniatyrsamhällen av växter och djur i i "laboratoriemiljö". Ekosystemets olika komponenter studeras och några vanliga ekosystem diskuteras. Eleven bör få tillfälle till praktiska studier av akvarier - terrarier och skaffa sig grundläggande kännedom om vanliga akvarie- och terrariedjur samt skötseln av dessa.

Iakttagelser, undersökningar och experiment om väderiakttagelser bör förekomma. Vidare bör här behandlas växters, djurs och människors anpassning till årstiderna och till olika typer av klimat.

De omfattande förändringar i det ekologiska systemet som den mänskliga samhällsutvecklingen medfört på många håll bör belysas. Eleven bör få tillfälle att skaffa sig en uppfattning om naturens känslighet i detta avseende. De långsiktiga konsekvenserna för de naturliga livsbetingelserna, som kan förorsakas av urbanisering, stordrift inom jord- och skogsbruket eller andra mänskliga ingrepp, diskuteras. Värdet av att varje individ bibringas en medvetenhet för natur- och miljövård bör påpekas. Lagstiftningen på natur- och miljövårdens område bör översiktligt behandlas och koncentreras på de bestämmelser som berör den enskilda människan. Den svenska allemansrätten och dess innebörd ägnas en förhållandevis ingående behandling.

Eleven bör ha möjlighet att skaffa sig kännedom om beteendet hos några vanliga djur. Möjligheterna att ha djur på olika förskolinstitutioner och inom fritidsverksamheter och därmed förknippad problematik diskuteras.

I samband härmed kan behandlas de olika former av allergiska besvär, som kan förorsakas av både djur och växter.

Livsprocesser hos djur - exempelvis fortplantning, bobyggande, varnings- och kontakthandlingar belyses.

Eleven bör skaffa sig fördjupad kunskap om hur organ-systemen i människokroppen fungerar i fråga om t ex andning, blodomlopp, matsmältning och sexuella funktioner. Människans hälsa, t ex i relation till kost, motion och gifter, belyses. Hygieniska aspekter inom förskol- och fritidsverksamhet behandlas och personalens möjlighet att behärska smittspridning diskuteras.

Studierna inom ämnet naturorientering skall genomgående anknytas till barns intresse och behov av naturvetenskaplig orientering samt av orientering om sexual- och samlevnadsfrågor.

10 Barn- och ungdomskunskap

10.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i barn- och ungdomskunskap

utifrån egna upplevelser av ett dialogpedagogiskt arbetssätt i studiesituationen kunna överföra detta till arbetet i förskol- och fritidsverksamhet där även barn och ungdomar med särskilda behov ingår

på sikt tillägna sig ett tänke- och handlingsätt med förankring i utvecklingspsykologisk, sociologisk och socialpsykologisk teori

ges stöd i bearbetning av den egna personligheten för att utveckla grundläggande förståelse för andra och uppöva inlevelseförmågan liksom förmågan att samspela i grupp

stimuleras till analys av värderingar och normsystem samt att relatera denna analys till socialisationsprocessen hos barnet

med utgångspunkt i ett dialogpedagogiskt synsätt utveckla förmågan att analysera och tolka arbetssätt och arbetsformer i förskol- och fritidsverksamheten, barns och ungdomars beteenden och relationer till andra barn, ungdomar och vuxna samt därifrån söka pedagogiska handlingsalternativ

skaffa sig förståelse för hur förskolans och fritidsverksamhetens organisatoriska resurser skall utnyttjas vid den pedagogiska planeringen

skaffa sig förståelse för sammanhanget mellan förskol- och fritidsverksamhetens mål, den teoretiska referensramen och arbetssättet inom de olika verksamhetsformerna

10.2 Huvudmoment

Grundförutsättningar för utveckling

Social utveckling

Jagutveckling, kommunikation, begreppsbildning, sociala, tanke- och känslomässiga processer

Förskolan - planering och arbetssätt

Skolans mål och organisation

Fritidsverksamheten - planering och arbetssätt

Barn och ungdomar med behov av särskild omsorg, stöd och stimulans

Observationer

10.3 Förslag till disposition av studieplan

Grundförutsättningar för utveckling

Samspelet mellan arvs- och miljöfaktorer
 Individens som en aktiv varelse

Social utveckling

Samspeletsprocesser
 Sociala processer

Jagutveckling, kommunikation, begreppsbyggnad, sociala, tanke- och känslomässiga processer

Sambandet mellan barndomens och vuxenlivets utveckling
 Samspelet vuxna - barn i utvecklingsprocessen
 Somatisk utveckling
 Jagutveckling
 Kommunikation
 Begreppsbyggnad

Förskolan - planering och arbetssätt

Förskolans övergripande mål och delmål
 Samspelet mellan människorna i förskolan
 Arbetslag
 Föräldrasamverkan
 Dialogpedagogik
 Småbarnsgrupp - syskongrupp - deltidsgrupp
 Planering av inre och yttre miljö
 Jagutveckling, kommunikation och begreppsbyggnad i vardagliga situationer
 Självständighetsutveckling - identitetsutveckling
 Barns lek och aktiviteter
 Barn och ungdomar med särskilda behov
 Familjedaghem
 Sommarverksamheter
 Förskolans fysiska och psykiska hälsovård
 Förebyggande åtgärder mot barnolycksfall och smittspridning
 AV-hjälpmiddel i förskolans olika aktiviteter
 Pedagogiskt forsknings- och utvecklingsarbete

Skolans mål och organisation

Läroplan för grundskolan - mål och riktlinjer
 Studieövergångar förskola - lågstadium - mellanstadium - högstadium
 Skolstarten
 Skolsvårigheter
 Skolmiljön
 Skolhälsovård

Fritidsverksamheten - planering och arbetssätt

En öppen barnmiljö - barns och ungdomars relation till samhället
 Barns och ungdomars fritidsmiljö
 Samspelet mellan barn, föräldrar och personal
 Arbetslag
 Dialogpedagogik
 Den fysiska miljöns planering i samverkan vuxna - barn - ungdomar
 Samtal, läsning och dramatisk bearbetning
 Upplevelser genom bild och form, musik och rörelse
 Naturvetenskapliga upplevelser
 Omvärldsorientering
 Utemiljö - utomhusaktiviteter
 AV-hjälpmiddel i fritidsverksamhetens olika aktiviteter
 Kommunernas alternativa former av fritidsverksamhet för barn och ungdom
 olika organisationers fritidsverksamhet
 Sommar- och lovverksamheter för barn i skolåldern
 Pedagogiskt forsknings- och utvecklingsarbete

Barn och ungdomar med behov av särskild omsorg, stöd och stimulans

Invandrarbarn
 Barn och ungdomar med fysiska, somatiska och psykiska handikapp
 Känslomässigt störda barn och ungdomar
 Socialt handikappade barn och ungdomar
 Tillfälligt sjuka barn
 Barn på sjukhus
 Lekotekverksamhet

Observationer

Det egna beteendet, värderingar och relationer till barn, ungdomar och vuxna
 Analys och tolkning av arbetssätt och arbetsformer i förskol- och fritidsverksamhet
 Barns och ungdomars beteenden och relationer till andra barn och ungdomar

10.4 Anvisningar och kommentarer

Barn- och ungdomskunskap skall integreras med övriga ämnen och undervisningen skall utgå från och fortlöpande anknytas till elevens egna upplevelser och erfarenheter av samvaron med barn, ungdomar och vuxna.

Orientering bör ges om arv- och miljöfaktorer. Den fysiska och psykiska utvecklingens direkta beroende av olika miljöfaktorer belyses.

I undervisningen diskuteras samspelet mellan individer i närmiljön och samspelet mellan individer och andra sociala miljöer. Normers, attityders och värderingars inverkan på barn och vuxna och hur människor kan överföra sina reaktioner på varandra diskuteras. Grupper och grupprocesser samt gruppens betydelse för individen tas upp till behandling och gruppdynamiska frågor bearbetas.

Positiva och negativa barndomsupplevelser och deras inverkan på utvecklingsprocesserna i stort belyses. Elevens erfarenhet av familjeklimat och relationer mellan familjemedlemmar och dess betydelse för framför allt social och känslomässig utveckling bearbetas. Orsaker till barnmiss-handel bör diskuteras ur såväl social som psykologisk synpunkt.

Eleven bör skaffa sig kunskap om utvecklingsförloppet hos barn i förskol- och skolåldrar med fortlöpande anknytning till dialogpedagogiskt handlingsmönster i förskol- och fritidsverksamhet. Denna bör grundas på insikt om fysisk tillväxt, motoriska beteenden samt kostens betydelse för fysisk aktivitet i förskol- och skolåldern. Den vuxna människans roll i utvecklingsprocessen bör genomgående beaktas. Barn med behov av särskild omsorg, stöd och stimulans uppmärksammas i de olika momenten.

Eleven skall ges tillfälle att uppmärksamma att jagutveckling, kommunikation och begreppsbyggnad är utvecklingsprocesser som inbördes är beroende av varandra. I huvudmomentet jagutveckling skall barns utveckling från egocentrerad till social varelse belysas.

Utvecklingen från att enbart söka behovstillfredsställelse till att kunna föra en dialog med omvärlden bör betonas liksom sambandet mellan kommunikationsförmåga och skapande förmåga. Konkreta exempel rörande språket, leken och beteendet som kommunikationsmedel - grundat på kunskap om språkutvecklingen - ges och bearbetas. Betydelsen av en bekräftande och äkta attityd till barns beteenden och uttryck samt konsekvenserna av en oäkta och bristande bekräftelse belyses. Språkliga och andra kommunikativa handikapp beroende på sociala betingelser, invandring, fysiska och psykiska handikapp, behandlas.

Undervisningen om tankelivets utveckling - begreppsbyggnad bör inriktas mot barns förmåga att observera, beskriva, klassificera, jämföra och kommunicera. Eleven skall orientera sig om begreppsbyggnadsprocesser/införlivande och bearbetning, sinnesupplevelser/rörelser. Sambandet mellan sinneserfarenheter och symboler, ord och bild konkretiseras och diskuteras. Eleven skall ges tillfälle att uppmärksamma barns sätt att beskriva och bearbeta verkligheten i bild/form.

Eleven skall orientera sig om förskolans övergripande mål som ligger till grund för den pedagogiska verksamheten samt bli medveten om dialogpedagogik som utgångspunkt för planering och arbetssätt i förskolan.

Eleven skall skaffa sig insikt om de former av samordning och samverkan som erfordras inom förskolverksamhet. Arbetslagets principer och funktioner liksom barngruppens storlek och sammansättning diskuteras.

Dialogpedagogik innebär ett ömsesidigt givande och tagande mellan barn och vuxna. Eleven bör uppmärksammas på att den vuxne kan hjälpa till att formulera frågor, föreslå olika vägar till lösning samtidigt som barnet stimuleras till att angripa problemen genom egen utforskning och prövning.

Det bör framhållas att man vid planering och utformning av förskolans inre och yttre miljö bör utgå från barns olika behov och aktiviteter. Eleven skall även skaffa sig insikt om att förskolans lek- och arbetsmaterial måste utgå från det pedagogiska programmet och tillgodose det speciella utvecklingstadiets behov.

Betydelsen av samspel mellan barn - vuxen i vardagliga situationer belyses. Eleven skall skaffa sig kunskap om barns skilda behov och beteenden vid måltider, av- och påklädning, toalettsituationer, sömn och vila. Omgivningens krav och attityder i relation till barns självständighetsutveckling diskuteras. Eleven bör bli medveten om att även vardagliga situationer ger rikligt med tillfällen till begreppsbyggnad.

Eleven uppmärksammas på det stöd och den stimulans som förskolan i samarbete med hemmet kan ge barn med särskilda behov.

Eleven skall orientera sig om förebyggande åtgärder mot barnolycksfall och smittspridning liksom symtom, förlopp och omvårdnad vid de vanligaste sjukdomstillstånden hos barn.

Eleven bör få tillfälle att använda olika former av AV-hjälpmedel för att kunna använda dessa i arbetet bland barn.

Då samverkan mellan skola och fritidshem är väsentlig bör eleven skaffa sig information om låg- och mellanstadiets arbetsformer. Problem och reaktioner i samband med skolstarten konkretiseras och diskuteras liksom problem som kan uppstå under skoltiden, t ex skolk, mobbning etc.

Det är betydelsefullt att olika verksamheter för barn och ungdomar präglas av en öppen kommunikation med samhället och att barn och ungdomar ges tillfällen att orientera sig i vuxenvärlden. Detta bör uppmärksammas i undervisningen.

Eleven skall skaffa sig kunskap om fritidshemmets funktioner och målsättning, samt om olika former av fritidsverksamhet. Principer för arbetslaget inom fritidsverksamheten diskuteras.

Det bör framhållas att i alla former av fritidsverksamhet är det viktigt att barnen - i samarbete med de vuxna - aktivt får medverka i utformningen av såväl den fysiska miljön som det verksamhetsmässiga innehållet.

Att struktur och arbetssätt i fritidsmiljön påverkar barns utveckling i olika avseenden belyses. Upplevelserna på fritiden bör bindas samman med upplevelsen i skolan. Fritidsverksamhetens betydelse för utvecklingen av den språkliga förmågan diskuteras, liksom möjligheten att ge barn och ungdomar litteraturupplevelser samt tillfälle till dramatiskt skapande. Eleven skall även orientera sig om fritidsverksamhetens resurser att ge barn och ungdomar tillfälle till egna kreativa och experimenterande upplevelser i fråga om bild och form, musik och rörelse, liksom inom det naturvetenskapliga området.

Betydelsen av att utomhusmiljön skall vara utvecklingsfrämjande och stimulerande betonas liksom vikten av att barns behov av konstruktiv och skapande utelek tillgodoses.

Eleven skall orientera sig om olika former av fysiska och psykiska funktionsnedsättningar hos barn. Fritidsverksamhetens förutsättningar att ge dessa barn och ungdomar särskild omsorg, stöd och stimulans diskuteras. Möjligheterna att tillgodose individuella behov hos barn och ungdomar som är orsakade av t ex utvecklingskriser, miljöbetingade störningar och anpassningsproblem belyses. Den speciella situation som gäller invandrarbarnen med tanke på språk, religion, traditioner och dylikt bör också diskuteras. Barns situation och reaktioner vid sjukdom och sjukhusvistelse konkretiseras liksom föräldrarnas problem i samband med barns insjuknande: arbetssituation, möjligheter att få tillfällig hjälp i hemmet m m.

Eleven skall förvärva förmåga att se observationer som en viktig del av det dialogpedagogiska arbetet, där den egna rollen och de egna värderingarna ingår som en integrerad del. Observationer skall ske fortlöpande under fältstudier och praktik. Huvudvikten bör läggas på olika former av deltagande observationer för att eleven skall komma till insikt om hur de egna värderingarna påverkar det egna handlings sättet gentemot barn och vuxna.

Observationer skall utgå från elevens egen upplevelse av barngruppen, personalen och miljön i övrigt. Eleven får då också tillfälle att träna sig att formulera och diskutera frågor kring den verklighet som observeras, samt att uppleva och förstå den växelverkan som råder mellan samhälle-familj-individ.

11 Praktik inom förskol- och fritidsverksamhet

11.1 Mål

Eleven skall genom praktikundervisningen

skaffa sig grundläggande erfarenhet av förskol- och fritidsverksamhet

med utgångspunkt i ett dialogpedagogiskt synsätt utveckla ett handlingsmönster i det dagliga arbetet grundat på insikt om barns och ungdomars behov och utveckling

öva sig i att fungera som aktiv medlem i arbetslaget i förskola och fritidshem

11.2 Huvudmoment

Förskolverksamhet
Fritidsverksamhet

11.3 Anvisningar och kommentarer

Under praktiktiden deltar eleven som medlem i arbetslaget i förskolan och fritidshemmet. I den mån utbildningsorten förfogar över förskola med pedagogisk verksamhet i syskongrupper samt fritidsverksamhet med öppet-husverksamheter för barn i skolåldern, bör väsentliga delar av praktiken förläggas till dessa.

Praktiken bör äga rum vid tidpunkt/tidpunkter i utbildningsgången som bedöms vara lämplig med hänsyn tagen dels till elevgruppens förutsättningar och behov, dels till möjligheten att disponera lämpliga praktikplatser. Det är emellertid väsentligt att praktikperioder föregås och efterföljs av teoretiska perioder med fältstudier. Fältstudierna skall anknytas till elevens erfarenheter och insikter i fråga om den förskol- och fritidspedagogiska verksamhetens mål och inriktning samt till upplevelser och bearbetning av processer som rör såväl den egna personen som gruppen. Därigenom ges förutsättningar för vidareutveckling av egen kommunikation och omvärldsorientering samt bearbetning och vidare belysning av pedagogiska problem.

Praktiken bör fördelas på sådant sätt att eleven under utbildningen får erfarenheter av såväl förskol- som fritidsverksamhet. Elevens egna behov och önskemål skall vara vägledande för hur den totala praktiktid som står till förfogande tidsmässigt skall fördelas mellan olika pedagogiska verksamhetsformer för barn och ungdomar.

Praktiken kan i princip fördelas på sådant sätt att 7 veckor under första terminen anslås för praktik bland förskolbarn och 7 veckor under andra terminen bland skolbarn. Praktiktiden kan t ex utgöra en sammanhängande period med 3 dagar/vecka.

Det är väsentligt att de olika praktikperioderna rymmer tid för en fortlöpande uppföljning och bearbetning av de erfarenheter som eleven får i lagarbetet med personal, barn, ungdomar och föräldrar på de olika praktikställena. Denna uppföljning och bearbetning sker i första hand dels genom konferenser/samtal i arbetslaget dels inom ramen för timantalet i barn- och ungdomskunskap och eventuellt annat ämne.

De som arbetar inom de verksamheter där eleven får sin praktiska utbildning, skall fortlöpande gemensamt diskutera arbetsplanering och handledningsfrågor i syfte att ge eleven erfarenheter och upplevelser av ett arbetssätt, där en dialogpedagogisk modell tillämpas och som grundas på lagarbetsprincipen. Eleven skall i största möjliga utsträckning delta i dessa diskussioner.

Bilaga 1

LÄROPLAN FÖR GYMNASIESKOLAN, Lgy

Kurs för utbildning till barnskötare
inom förskol- och fritidsverksamhet
för barn, 0 - 12 år

SÄRSKILDA BEHÖRIGHETSKRAV

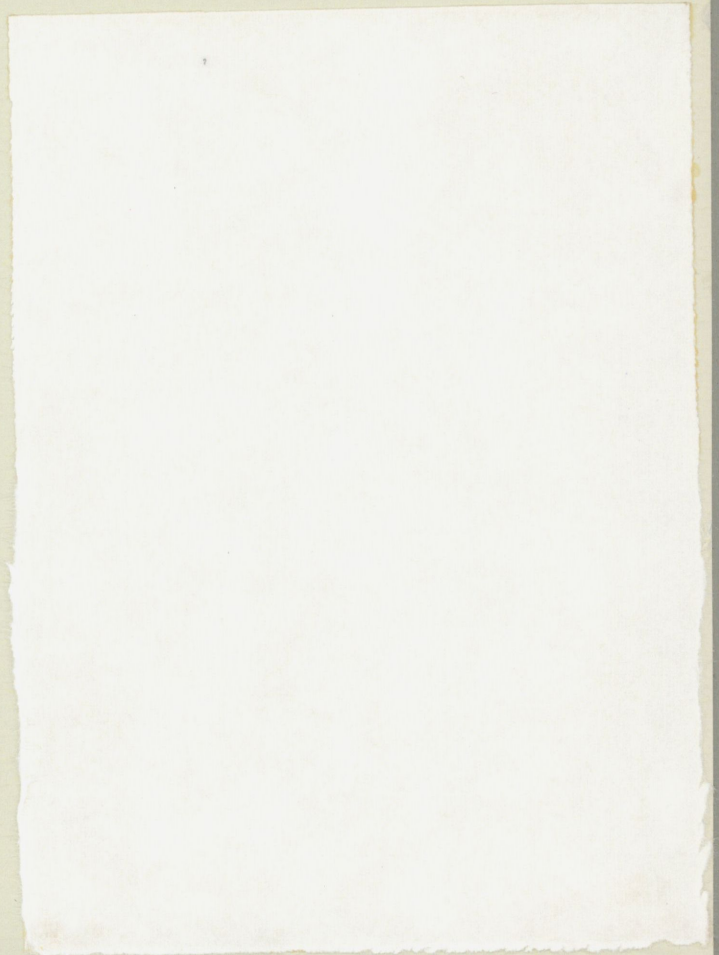
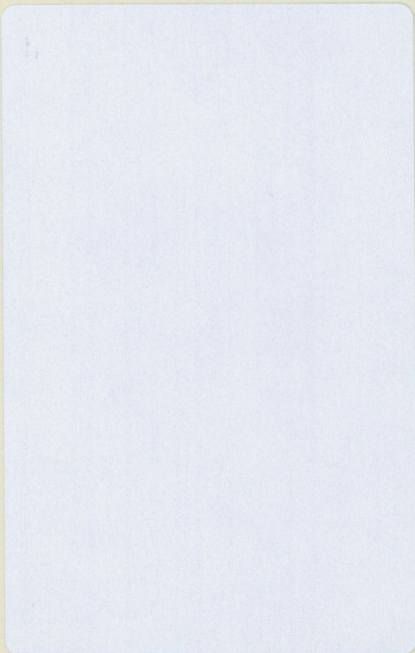
Behörig att vinna inträde i kursen är den som

uppnått 20 års ålder senast det kalenderår då kursen
börjar

Se aktuella bestämmelser för intagning av elever i
gymnasieskolan, utfärdade av SÖ.

AVSKEDSORD FÖR EN AV
LÄSAREN

BIBLIOTEKET
LÄRARHÖGSKOLAN
I MÖLNDAL

Lgy⁷⁰

Läroplan för
gymnasieskolan

Supplement

LiberLäromedel
Utbildningsförlaget

ISBN 91-47-70935-9